

Az idegenellenesség változó arca

A menekülthullám hatása a migrációval kapcsolatos politikai attitűdökre és preferenciákra

A vizsgált migrációval kapcsolatos politikai attitűdök

- ▶ Problémaérezékelés szintje
- ▶ Idegenellenesség szintje
- ▶ Szakpolitika szintje
- ▶ Pártpolitikai szintje
- ▶ Politikai rendszer (bizalom) szintje

Adatok forrása: Eurobarometer, ESS

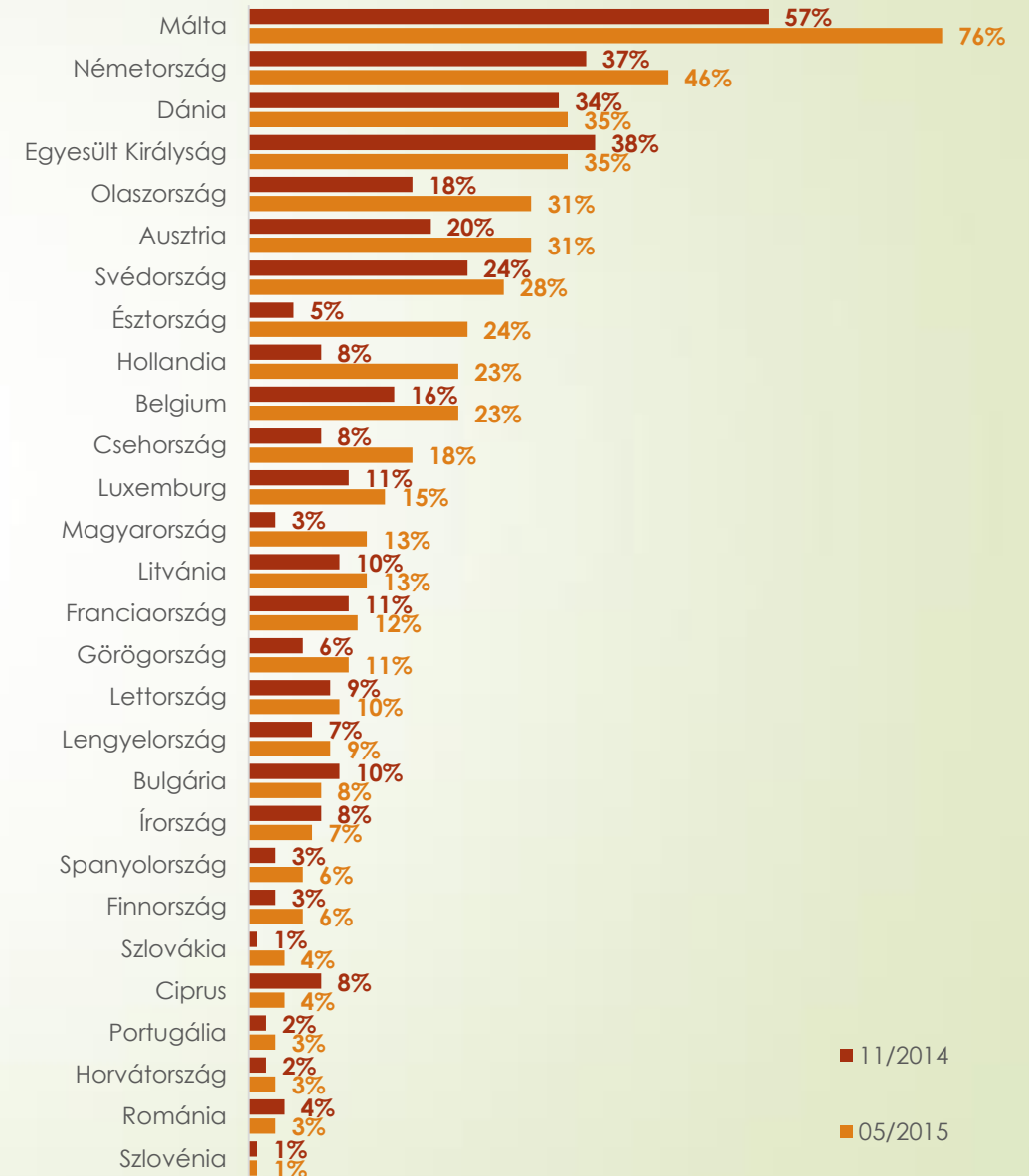
- ▶ Közép- és hosszú távú változások/folyamatok kontextusában érdekesek a menekültválság rövidtávú hatásai.

Problémaérzékelés

- A 2015 májusi Eurobarometer-felmérés alapján az európaiak szerint ez a legfontosabb téma, miközben 2014-ben még csak a negyedik volt gazdasági ügyek mögött.
- Korábban négy tagállam megkérdezettjei tartották a legfontosabb témának a migrációt, idén már húsz államban került az élre.

A bevándorlás említettsége a két legfontosabb probléma* között, amelyekkel az adott ország szembenéz

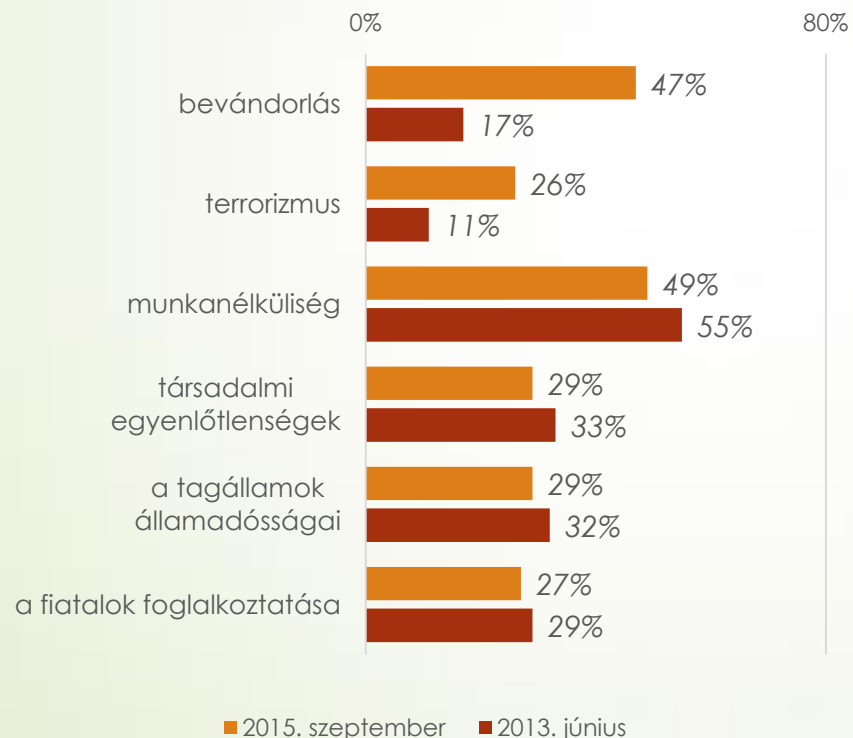

Az adatok forrása: Standard Eurobarometer 82 és 83.

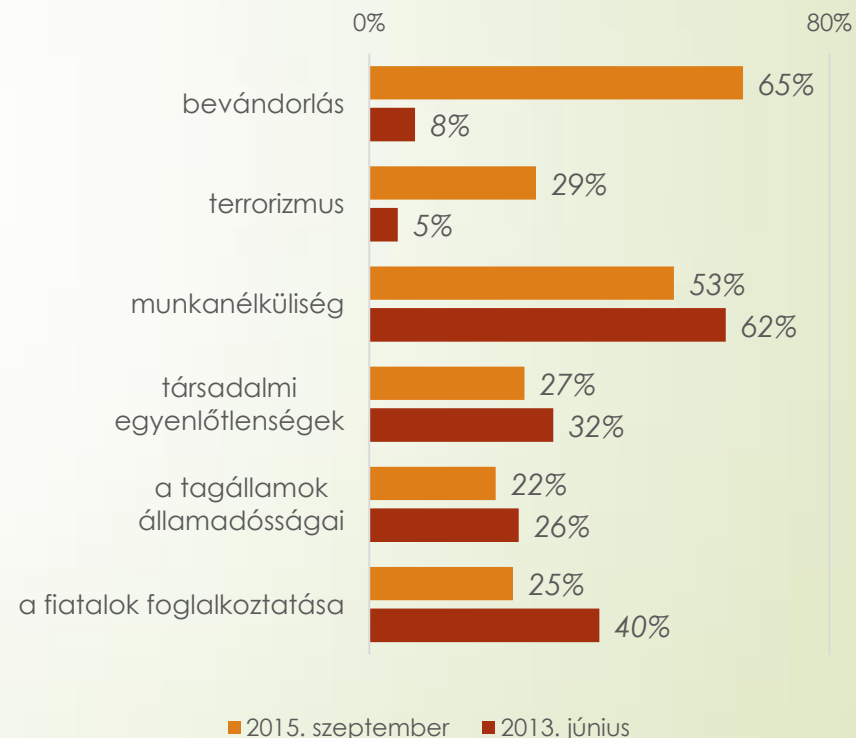
* A kérdés pontosan így hangzott: *Mit gondol, mi az a két legfontosabb probléma, amelyekkel ma Magyarország szembenéz?* Bűnözés; Gazdasági helyzet; Áremelkedések és infláció; Adózás; Munkanélküliség; Terrorizmus; Lakásügy; Államadósság; Bevándorlás; Egészségügyi és szociális biztonság; Az oktatási rendszer; Nyugdíjak; Környezetvédelmi, éghajlati és energia ügyek.

Ön szerint melyek az EU és tagállamai előtt álló kihívások annak érdekében, hogy szembenézzenek a jövővel? (MAXIMUM 3 VÁLASZ LEHETSÉGES)

Válaszok az Európai Unió egészében

Válaszok Magyarországon

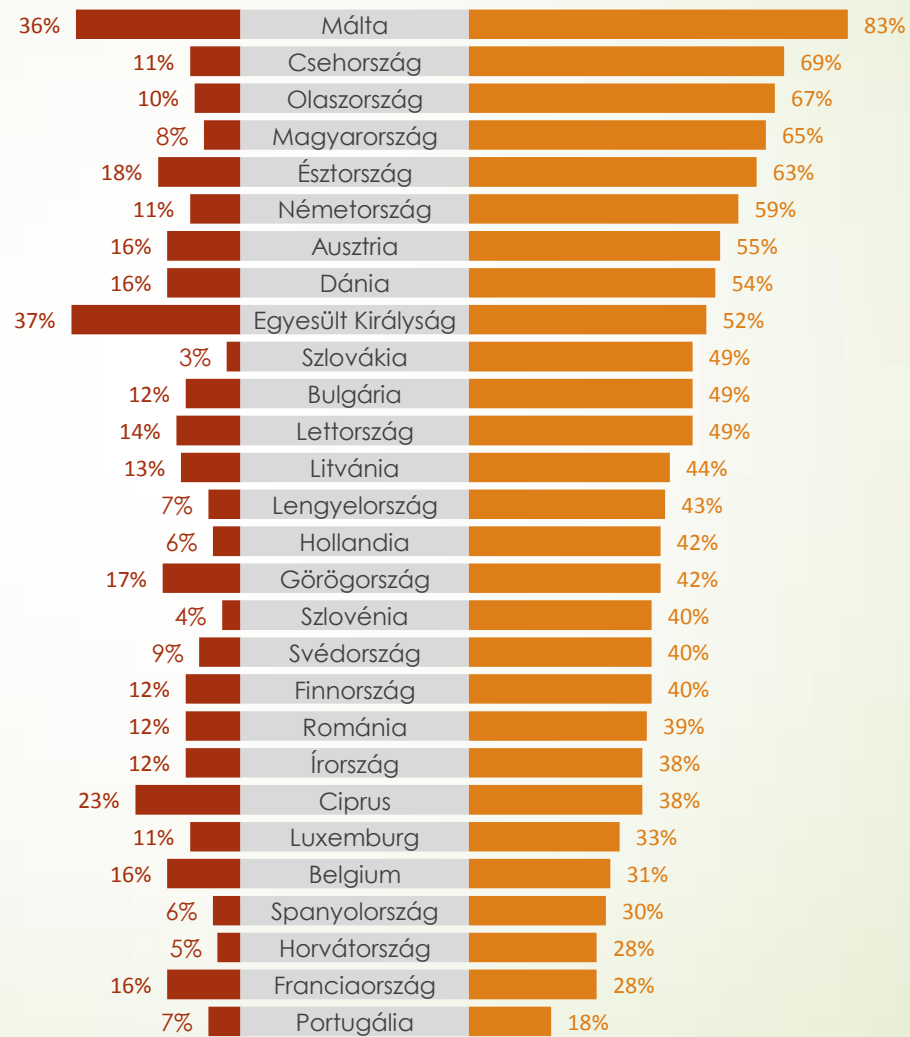

Az adatok forrása: Parlemeter 2015, CAPI kutatás a 15 éves, vagy idősebb lakosság körében.
Adatfelvétel: szeptember 19-29. N = 28150 az EU 28 tagállamában.

A bevándorlás említettsége a három legfontosabb kihívás között, tagállami bontásban

2013. júniusban

2015. szeptemberben

Idegenellenesség

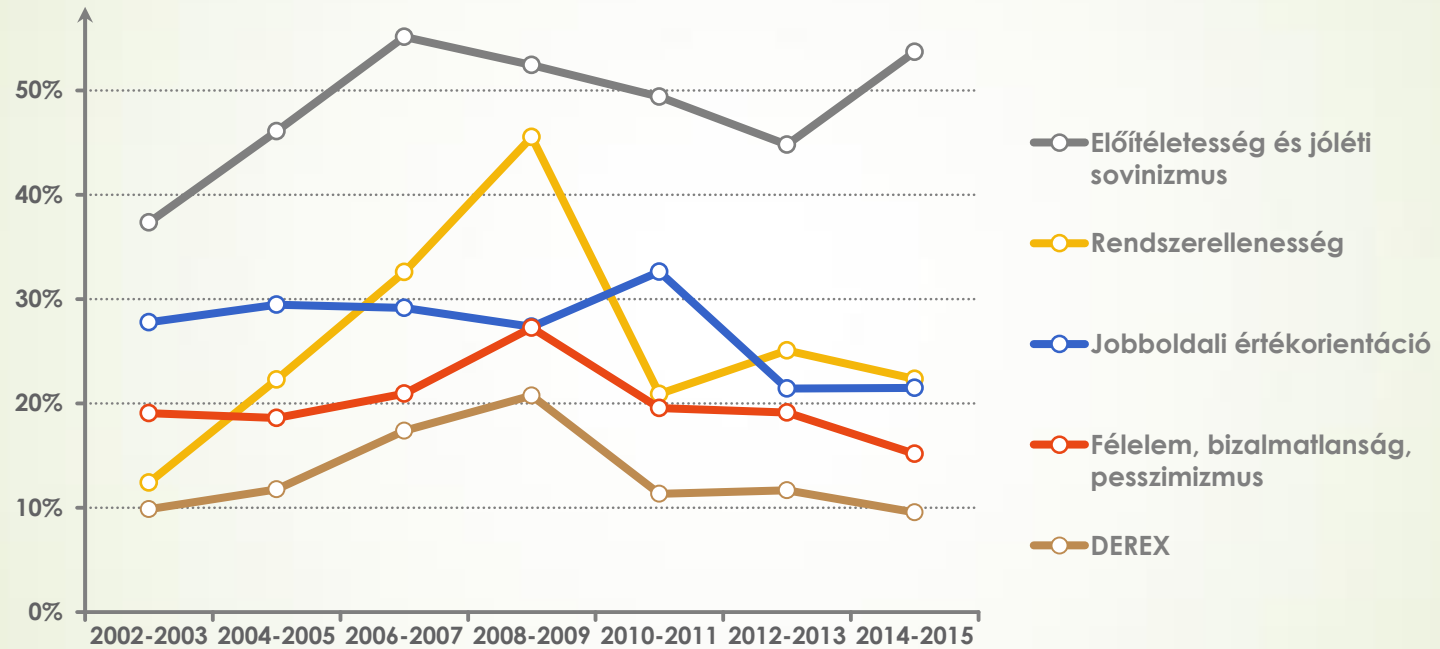
DEREX – ELŐÍTÉLETESSÉG ÉS JÓLÉTI SOVINIZMUS ALINDEX

- A kisebbségi csoportokkal szembeni erős előítéletesség minden hazai és nemzetközi kutatás szerint a magyar közvélemény jellemző tendenciája.
- A rendszerváltás óta szisztematikusan végzett vizsgálatok egyik fő tanulsága, hogy a magyarokat (a közép-kelet európai országok mezőnyéből egyébként nem kilógva) a faji és szexuális kisebbségekkel kapcsolatos nagyfokú intolerancia jellemzi.
- Ez összefügg a társadalmi fenyegetettség-érzés magas szintjével is, ugyanis általában azokkal a csoportokkal szemben vagyunk intoleránsak, melyeket fenyegetőnek is látunk.
- A jóléti sovínizmussal „fűszerezett” bevándorlás-ellenesség viszonylag széles tömegbázist tud építeni Magyarországon.

Az alindex értékei Európában
(ESS előző hulláma alapján)

DEREX index értékek - Magyarország

Az adatok forrása: Political Capital számítás az European Social Survey adatbázisán.

Idegenellenesség változása Magyarországon

- ▶ A nemzetközi összehasonlításban eddig is kifejezetten magasnak mondható idegenellenesség mértéke tovább emelkedett.
- ▶ Az ismeretlentől való általános félelem és idegenkedés helyett konkrét ellenségkép jelent meg: a menekültek. (Tárki adatai szerint nő a mérlegelők aránya)
- ▶ A konkrét, megfogható ellenségképhez az eddigieknél konkrétabb félelmek kapcsolódnak (pl. terrorizmus, bűnözés)
- ▶ Korábban inkább azok ellen irányult, akik majd érkezni fognak, most az idegenellenesség jelenidejűvé vált.
- ▶ A menekültválság az összeesküvés-elméletek korábban nem tapasztalt burjánzását hozta el. Két fő irányzat tapintható ki: a hívők egyik csoportja a cionista összeesküvés-elméletben hisz, amely szerint a zsidók és Izrael állam a felelősek a menekültek áramlásáért, mások szerint a menekültek az ISIS terrorszervezet trójai falova. Kicsit leegyszerűsítve: akik a zsidókat okolják, különböznek azoktól, akik a muszlimokat hibáztatják – ugyanakkor a két elmélet között vannak kapcsolódási pontok, és vannak csoportok, akik kombinálják a két magyarázatot.

Szakpolitika

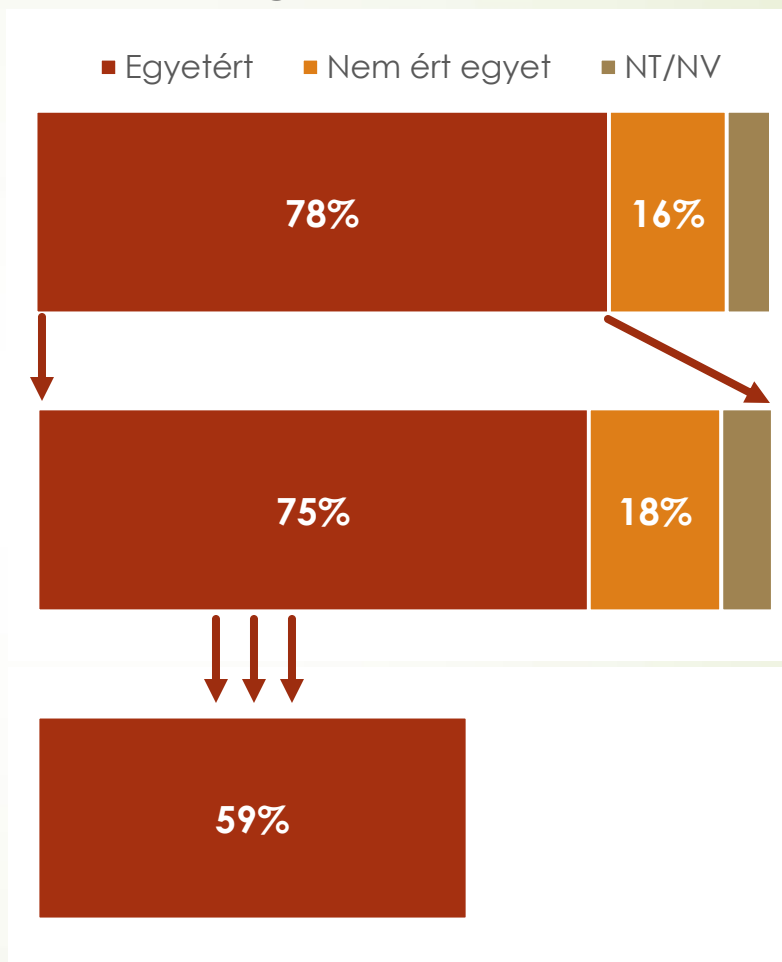
- A tagállami kormányok az EU-ra hárítják a felelősséget, ugyanakkor az EU egészében többsége van a közös menekültpolitika támogatottságának. Kivétel: Kelet-Európa

Vélemények az Európai Unió egészében

A menedékkérőket jobban kellene elosztani a tagállam között (minden megkérdezett körében)

A menedékkérőket kötelező kvóták alapján kellene elosztani, melyről EU-szinten kell dönteni (a fenti kijelentéssel egyetértők körében)

A kötelező kvótákkal egyetértők (a fenti két kérdés alapján, minden megkérdezettre veítve)

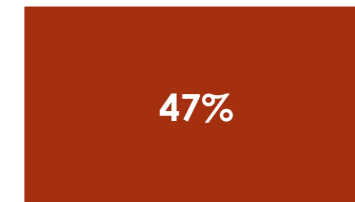
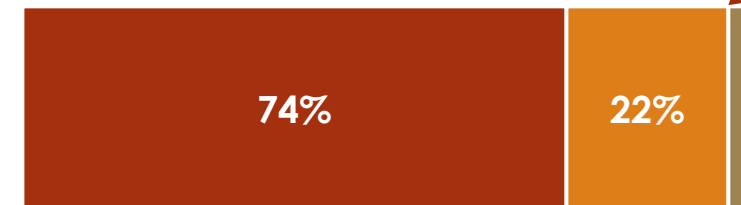
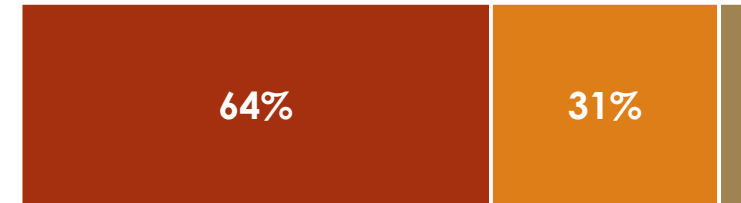
Vélemények Magyarországon

A menedékkérőket jobban kellene elosztani a tagállam között (minden megkérdezett körében)

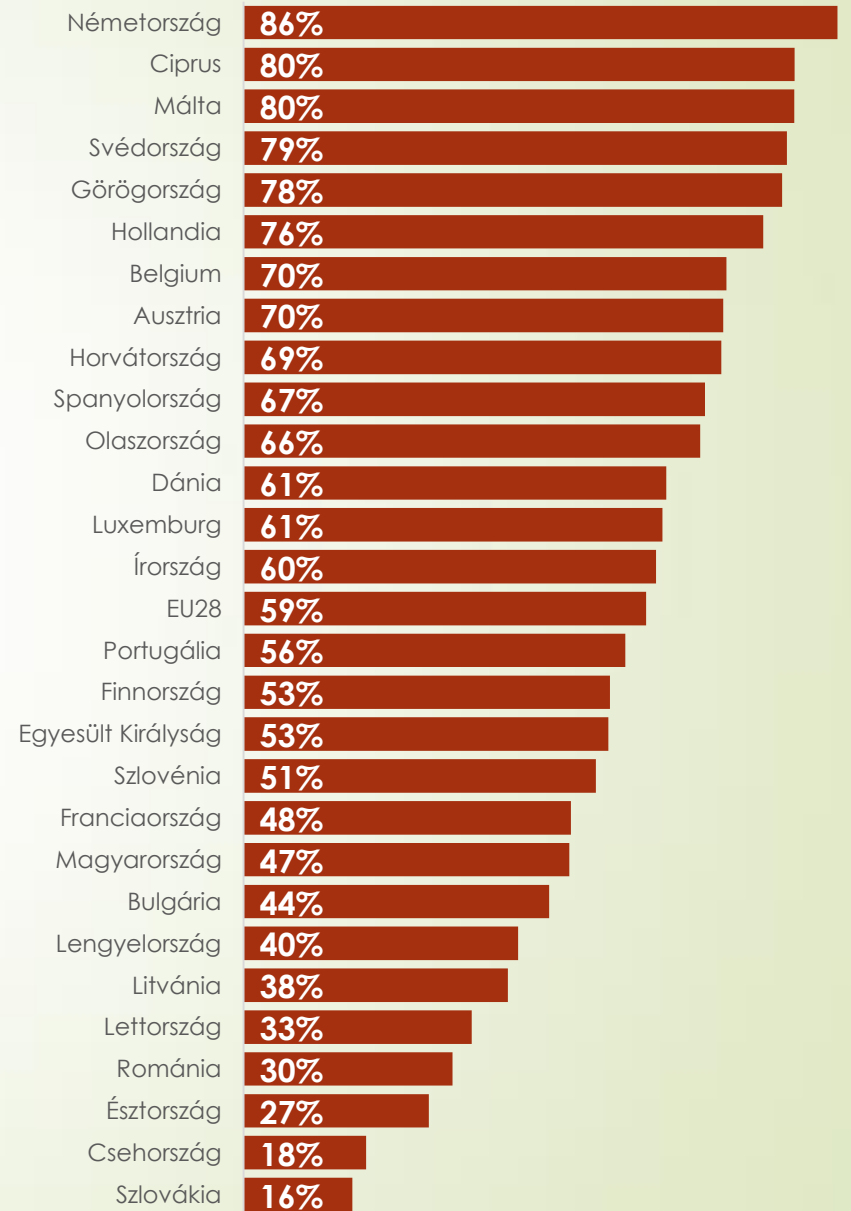
A menedékkérőket kötelező kvóták alapján kellene elosztani, melyről EU-szinten kell dönteni (a fenti kijelentéssel egyetértők körében)

A kötelező kvótákkal egyetértők (a fenti két kérdés alapján, minden megkérdezettre veítve)

■ Egyetért ■ Nem ért egyet ■ NT/NV

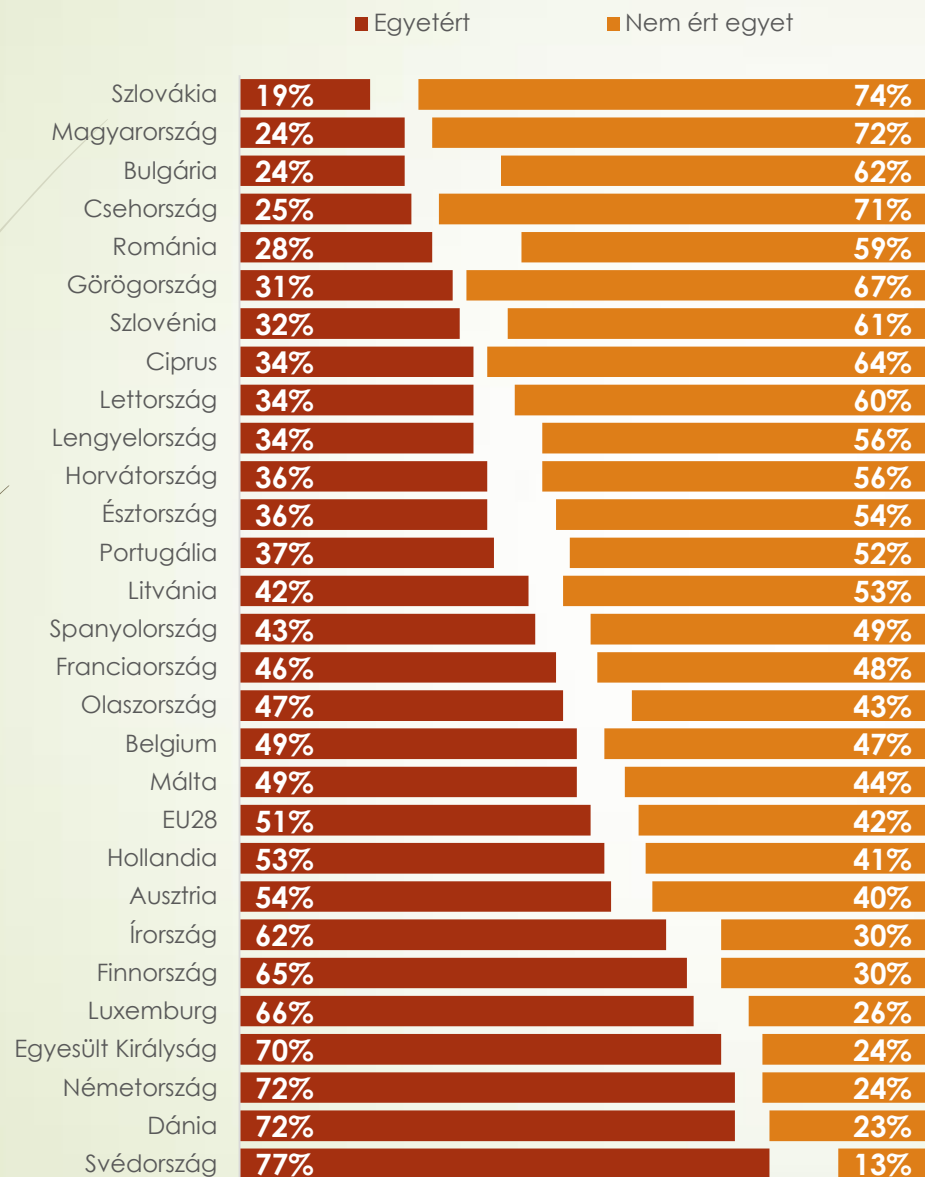

A kvótarendszer támogatói a két kérdés alapján

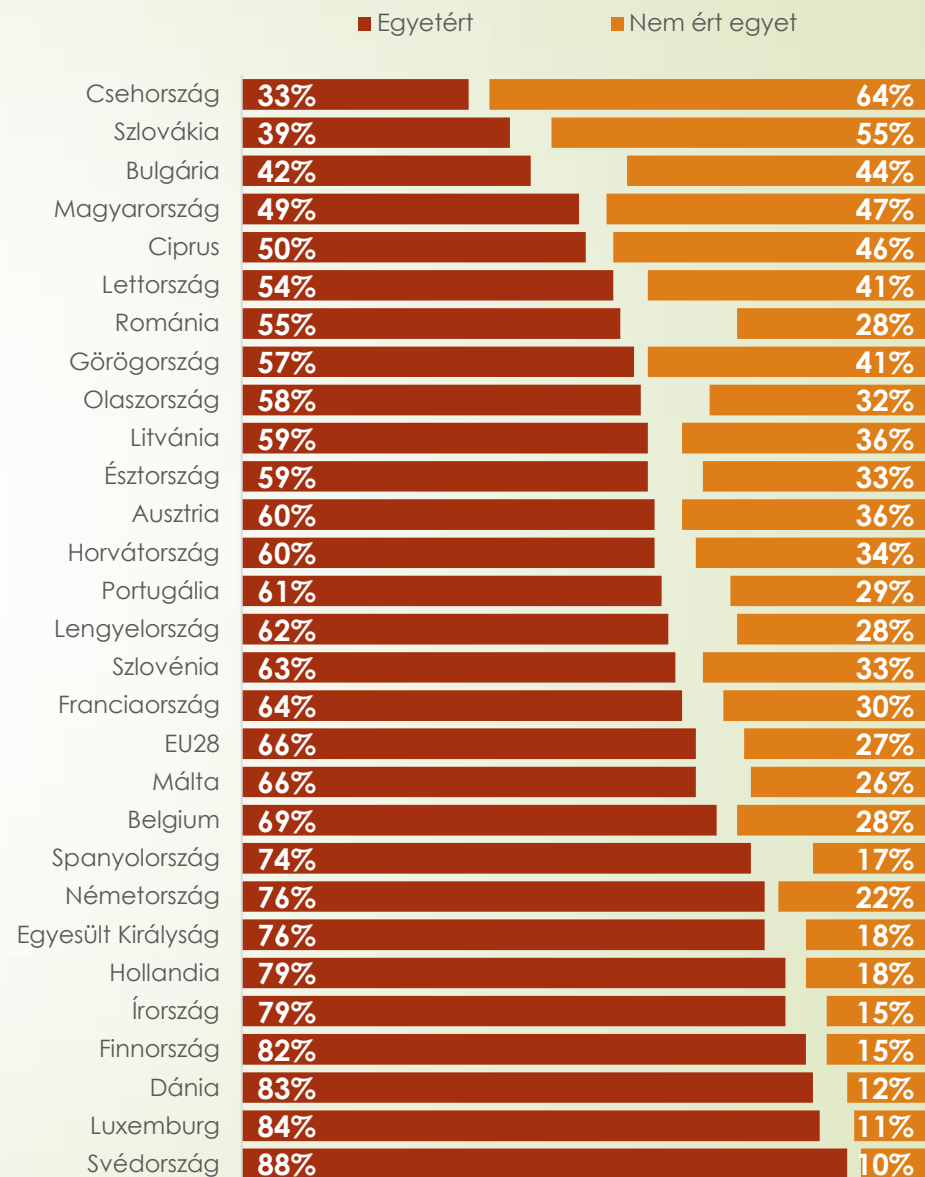

Az adatok forrása: Parlemeter 2015.

Országunknak szüksége van legális bevándorlókra, hogy a gazdaság bizonyos szektoraiban dolgozzanak

Más uniós tagállamok állampolgárainak jelenléte hazánkban hozzájárul a hazai kulturális élet sokszínűségéhez

Az adatok forrása: Parlemeter 2015.

Pártpolitika

Pártpolitikai szint

Elmélet:

- ▶ **kínálati oldalon az ügy birtoklása fontos.** Leginkább erre vezethető vissza a bevándorlás-ellenes szélsőjobboldali pártok előretörése az 1970-es évektől.
- ▶ A **keresleti oldalt tekintve** Oesh 2008-as vizsgálatában úgy találta, hogy a vizsgált európai országok többségében **a bevándorlók jelenléte elsősorban nem a jólétért folytatott versengés, hanem a nemzeti identitás védelme és a kulturális protekcionizmus révén motiválja a szélsőjobboldali pártok támogatását:** Belgium, Svájc, Németország, Dánia, Olaszország, Norvégia, Lengyelország, Szlovénia.

Jelenlegi helyzet igazolja:

- ▶ **ESS adatai alátámasztják,** hosszú távon növekszik azok aránya, akik szerint a bevándorlók ártnak a befogadó kultúrának
- ▶ Nincsenek egységes trendek azzal kapcsolatban, hogy az egyes európai országokban miként hat a pártok pozíciójára és versenyére a migrációs hullám. *(Gyulai Attila, Bene Márton, Patkós Veronika: Politika és migráció, MTA)*

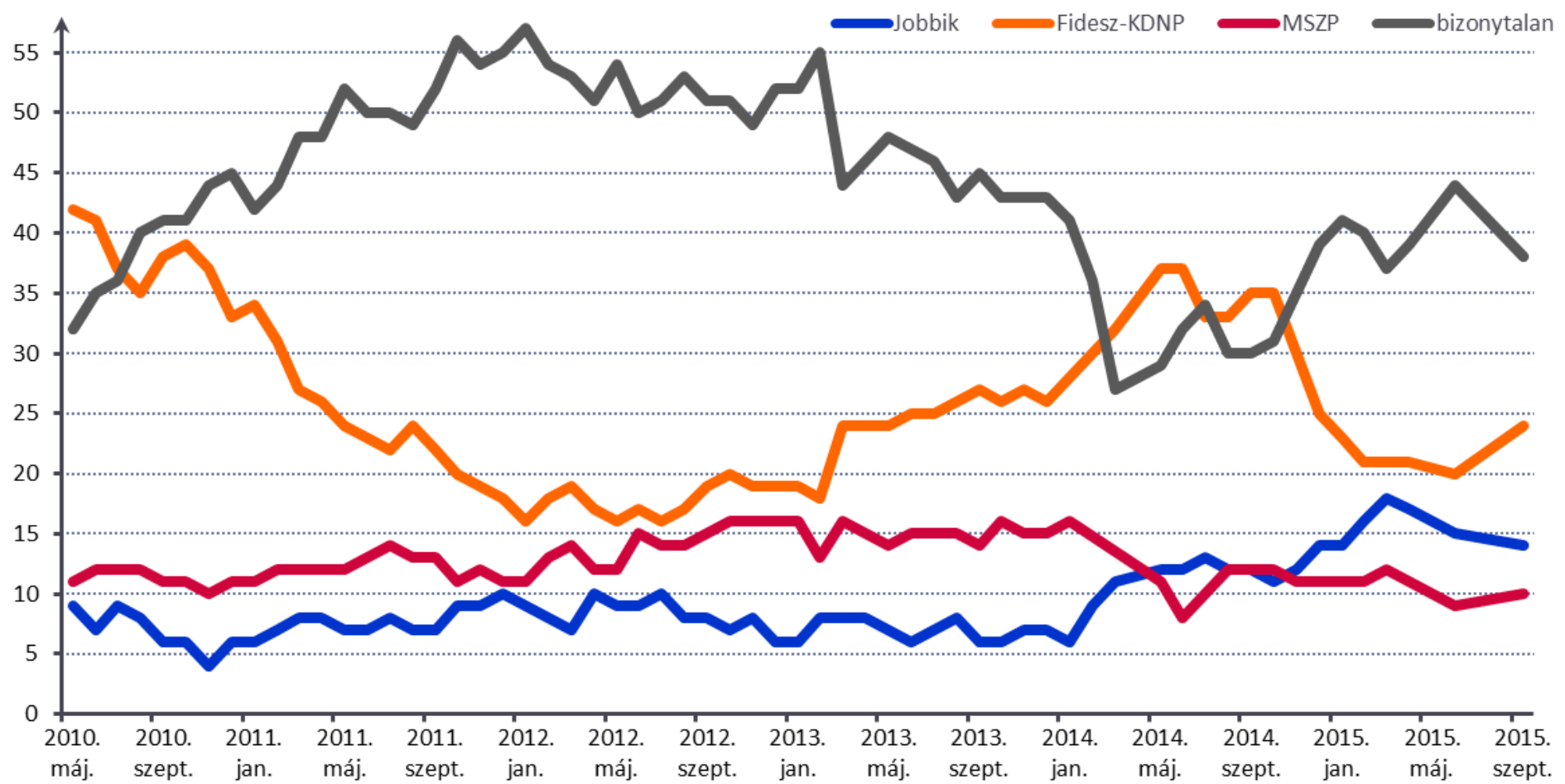

Pártpolitikai szint

- Ausztriában az FPÖ, Magyarországon pedig a Fidesz erősödése egyértelmű.
- A menekülthullámhoz kapcsolódóan európai szinten nem beszélhetünk szélsőjobboldali áttörésről.
- Ebben több tényező is közrejátszott:
 - A közvélemény ősztől enyhülő attitűdje a menekültekkel kapcsolatban (feltételezett ok: Alan Kurdiról, a tengerbe fulladt kisfiúról készült fotó)
 - A jobbközép pártok törekvése a téma átvételére.
 - A szélsőjobboldali, populista és a bevándorlás-ellenes pártokat ott erősítheti érdemben a migráció témája, ahol ezek a pártok már korábban is viszonylag erősek voltak.

A Fidesz-KDNP, a Jobbik és az MSZP támogatottsága, 2010-2015

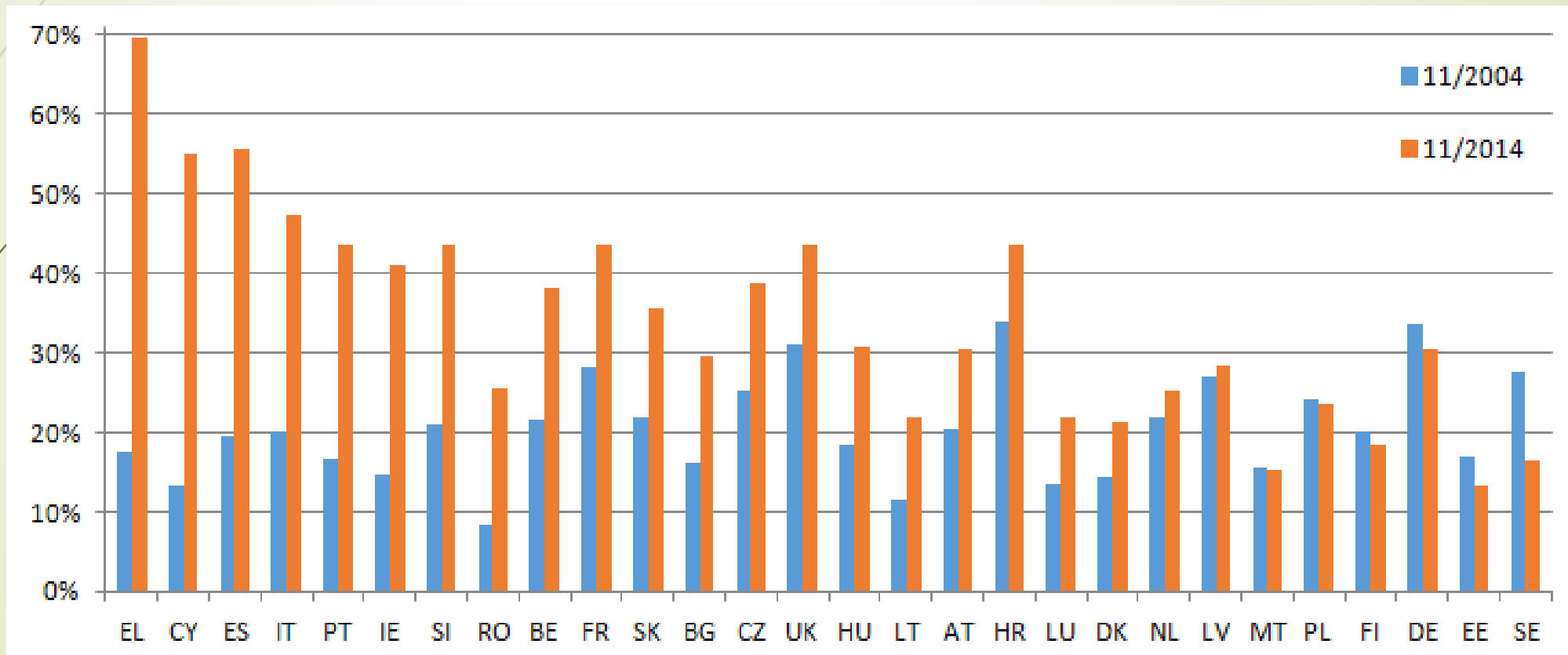
(%, a választókorúak körében, IPSOS)

Politikai rendszer (bizalom)

A rendkívül bizalmatlanok arányának változása a tagállamokban, 2004-2014

Kihívás az európai liberális demokráciák számára

- ▶ A menekültválságot megelőző egy évtizedben drámaian csökkent az európai intézményekbe vetett bizalom.
- ▶ **Az EU intézményei iránti bizalom mégis magasabb, mint a nemzeti politikai intézmények iránti:** 21 tagállam polgárai jobban bíznak az EU-ban, mint a nemzeti parlamentben, és csak 6 tagállamban (Egyesült Királyság, Ausztria, Dánia, Svédország, Finnország, Hollandia) preferálják a nemzeti parlamentet az EU-val szemben. Magyarországon idén májusban az emberek 34 százaléka bízott a kormányban, miközben az Európai Unióban 56 százalékuk.
- ▶ **Bizarr módon azokban az intézményekben bíznak a legkevésbé, amelyeket (közvetlenül vagy közvetetten) maguk választanak. A legkevésbé a nemzeti parlamentekben, kormányokban és pártokban bíznak az európai polgárok, leginkább pedig a hadseregben, a rendőrségben.**
- ▶ **Különbség Nyugat- és Kelet-Európa között: Keleten a közvélemény egységesebben idegenellenes, a kormányok elutasítják az uniós szolidaritást, erősebbek az illiberális tendenciák.**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Juhász Attila
juhasz@politicalcapital.hu